

Vedoželjnost kot civilizacijska logika

Vseživljenjsko učenje Smisel celostne pedagogike je vzajemno, solidarno in požrtvovalno učenje

I menitna ekipa andragoškega centra me je kot predstavnika etičnega gibanja počastila s povabilom k sodelovanju pri snemanju filma *Z roko v roki – Učenje v skupnosti za osebo in skupno dobro*. Premierno je bil prikazan velikega travna na 18. andragoškem kolokviju, posvečenem praksi, pojmovanju in potencialih učeče se skupnosti. Ta osrednji dogodek je potekal v okviru tedna vseživljenjskega učenja v znamenju pridobivanja znanja, usposabljanja za delo, osebnostne rasti, sožitja in soustvarjanja v skupnostih. Poleg Evropske unije sta projekt podprli še ministrstvi za izobraževanje, znanost in šport ter za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter slovenska nacionalna komisija za Unesco. Čeprav nisem strokovnjak za izobraževanje odraslih, poskušam negovati holistično pedagogiko kot nujno preživetveno civilizacijsko logiko. Če se ne bomo vzajemno, solidarno in požrtvovalno učili, vsi za enega in eden za vse, se nam ne obetajo rožnati časi. Takšno neovzgojo bi morale plemeniti nekatere odlike, ki so vsebina pričujočega prispevka.

Vseprisotnost in psihofizičnost

Vzgajati in izobraževati (se) je treba vselej in povsod, ker je življenje nenehno učenje, od rojstva do preminulosti, v zibelki, družini, vrtcu, osnovni, srednji in poklicni šoli, na univerzi, delovnem mestu in medmrežju, v medijih, kjerkoli in kadarkoli. Samo z vseživljenjsko in vseprisotno vedoželjnostjo bomo zmožni kvantnega popotovanja v višjo sfero duhovnosti. Izkoristimo priložnosti, ki jih prinašata splet in učenje na daljavo, recimo Coursera, FutureLearn in spletna stran andragoškega centra, ki redno objavlja koristne nasvete. Kam po znanje za zrele uporabnike (<http://pregled.acs.si>).

Znano je Juvenalovo reklo *mens sana in corpore sano*, zdrav duh v čilem telesu. Žal smo se do zdaj ukvarjali predvsem s čislanim

športnim delom pregovora, spiritualnega pa zanemarjamo, čeprav sta oba kot mi vsi psihofizični, gibalni del Enosti. Nekoliko je resda krenilo na bolje, toda pazimo se šarlatanskih prodajalcev neštetih duhovnih tehnik in instantnih »religij«, ki nam kvečjemu praznijo žepe in vzbujajo manjvrednostne komplekse, namesto da bi nas prebudili. Koristneje bi bilo, če bi vsakdo vsaj nekaj minut na dan samorefleksivno opazoval sebe in okolico, čistil svoje misli, brusil besede, smelo deloval in sejal pomoč, strast, prijaznost in humor, pa bi bili bližje humanejši eri.

Etičnost

Vera, upanje, ljubezen, razumnost, pravičnost, srčnost in zmernost so krščanske in obče kreposti, ki so antipod sedmerim smrtnim grehom in identične ideji naravnega prava, Küngovem svetovnem etosu, dalajlamovi sekularni etiki in Haditovim znanstvenim dognanjem o natalnih moralnih maticah. Podkrepi jih je čudežni ameriški profesor organizacijske psihologije Adam Grant v sijajni uspešnici *Give and Take: Why Helping Others Drives Our Success* (Penguin Books, New York 2013), v kateri prepričljivo zagovarja tezo, da pomoč drugim poganja naš lastni uspeh, da se altruizem dolgoročno izplača, kajti če se razdajamo ljudem, smo tudi sami uspešnejši. Loči nas na jemalce (»takers«), dajalce (»givers«) in ujemalce (»matchers«); prvi so širokosrčni, drugi egoisti, tretji pa se ravna po načelu *quid pro quo*, ti meni, jaz tebi, milo za drago ali žajfo. Tipične vrednote jemalcev so bogastvo, moč, užitek in zmagovanje, dajalcev pa ustrežljivost, odgovornost, socialna pravičnost in sočutje. Mnogi skrivajo darežljivo naravo, ker zmotno menijo, da drugi ne gojijo te vrednote. Že Darwin je nekoč zabeležil primer naravne selekcije, ko je bilo pleme s prevladujočimi dajalci, ki so se bili vedno pripravljeno žrtvovati za skupno dobro, zmagovalno nad večino preostalih plemen. Kot je svetoval Luther King, se mora slehernik odločiti, ali bo hodil po svetlobi ustvarjalnega

GOSTUJOČE PERO

Prof. dr. Marko Pavliha

Gibanje svetovni etos Slovenija

altruizma ali v temi destruktivne sebičnosti. Želja po pomoči je mešanica najčistejše človekoljubnosti in egoizma, ženejo nas oboji motivi. Altruizem se širi v skupinah, ker je nalezljiv, saj (tudi) dobri zgledi vlečejo. Če pomagamo nekemu od »naših«, denimo zaradi podobnih interesov in poistovetenja s skupino, koristimo njemu, družini in sebi. Gravitiramo proti ljudem, s katerimi si delimo neko (ne)navadno značilnost, recimo ime, krvno skupino, rojstni kraj ali študijski zavod.

Dajalci ustvarjajo vzdušje psihološkega udobja. V nebrusenih ljudeh vidijo bleščeče diamante, pozorni so na tiste, ki so odločni in neustrašni, ki grizejo in vztrajajo pri doseganju ciljev. Po Goethejevem nasvetu obravnavajo sotovariše takšne, kot bi lahko bili, zato le-ti največkrat to tudi postanejo, namesto da bi jih pojmovali takšne, kot so, ker

Narava je vrhunska praučiteljica, zato se moramo spet odpraviti naprej proti njej namesto nazaj k naravi.

potem nazadujejo. Zavedajo se, da je motivacija pomembnejša od nadarjenosti, dovzetni so za kritiko, radi vprašajo za nasvete in jih upoštevajo. Komunicirajo nevsiljivo, ne sramujejo se neodločnosti, ranljivosti in občutljivosti, pogosto sprašujejo in aktivno poslušajo, saj vedo, da se učijo le takrat, ko nemo vsrkavajo informacije. Inteligentni dajalci pomagajo celo pri uspehu nasprotnikov, povzpnejo se na vrh, ne da bi koga spodrinili, speči znajo tako velik kolač, da

so vsi siti. Herbert Simon meni, da so brihtni altruisti lahko manj altruistični kot neinteligentni radodarneži, a bodo sposobnejši od njih in sebičnih posameznikov. Vse to seveda velja pod pogojem, da so pristni dajalci, in ne prikriti jemalci, ujemalci ali sleparji. Toda patološko nesebično dajanje vodi v izgorelost, zato uspešni dajalci niso slabiči in copate, ampak znajo poskrbeti za druge in zase, če se izogone pastem, kot so pretirana zaupljivost, naivnost, empatičnost in plahost ali omahljivost. Praviloma so odločnejši, če se potegujejo za soljudi, na primer družino, prijatelje, učence ali kolege.

Pestra združenost

V nesojeni pogodbi o ustavi za Evropo je bilo predvideno geslo Unije »Združena v raznolikosti«, kar je značilnost kakovostne vzgoje in učenja. Pozabljamo na medgeneracijsko povezanost in pretirano bremenimo mlade s prihodnostjo; svet res sloni na njih, a zakaj ga ne bi pomagali vrteti očetje, matere, dedki in babice? Če parafraziram Twaina, pokorno priznavam, da sem bil pri osemnajstih prepričan, da stari nima pojma, da samo teži, in če bi poznal današnje reklame, bi mu zagotovo zabrusil »ne bit tak fotr«. Danes, v družbi Abrahama, se čudim, kakšen neverjeten napredek je dosegel v dobrih tridesetih letih!

Eno od ključnih napotil svetovnega etosa je enakovredno partnerstvo med moškimi in žensko, ki se prešibko družbeno odslikava; takisto smo dolžni aktivneje poskrbeti za osebe s posebnimi potrebami, ki so še vedno diskri-

minirane, odrinjene in prikrajšane za dostojanstvo.

Interdisciplinarnost in internacionalnost

Preveč je fahidiotov, strokovno (pre)ozkih strokovnjakov in premalo polihistorjev, eruditov in eklektikov, ki bi bili široko razgledani, omikani in olikani, ampak ne v smislu svaštarjenja, temveč dojemanja Celote. Stanovska združenja ustvarjajo navidezno prijetejšo klimo s poplesavanjem v kólu in medsebojnim trepljanjem, ki v resnici slepi in duši, saj je pogosto pritajeno obremenjena z zavistjo in škodoželjnostjo. Mnogo različnih glav več ve in to naj bo eno od osnovnih vodil holistične pedagogike.

Odlični primer medkulturnega dialoga je piranska občina, kjer prebivamo Slovenci, Italijani, Hrvati, Srbi, Črnogorci, Bošnjaki, Albanci in še kdo. Imamo vrlega župana, ki je po rodu iz afriške Gane, tu domujejo Evro-sredozemska univerza (EMUNI), košček Univerze na Primorskem ter Fakulteta za pomorstvo in promet Univerze v Ljubljani, vse diši po morju, soli in Mediteranu. Jezikovne bariere se topijo v glasbi, slikarstvu, kiparstvu in preostali umetnosti, kjer spregovori planetarno umljivo nebesedno sporazumevanje.

Prirodnost

Narava je vrhunska praučiteljica, zato se moramo spet odpraviti naprej proti njej namesto nazaj k naravi. Še več naj bo študijskih krožkov iz korenin k novim izzivom za življenje v skupnosti kot v Solčavi, Zasavju in na robu Trnovskega gozda. Narava ne mara darvinizma in evolucija se dogaja s pravega pota. Preproste besede so tudi narava, varnost, svoboda, družina, učenje, vzgoja, poštenje, sočutje, ljubezen in domovina.

Po Tone Pavčkovo je treba »mnogo preprostih besed, kakor kruh, ljubezen, dobrota, da ne bi slepi v temi na križpotjih zašli s pravega pota«. Preproste besede so tudi narava, varnost, svoboda, družina, učenje, vzgoja, poštenje, sočutje, ljubezen in domovina. Prispevek je mnenje avtorja in ne izraža nujno stališča uredništva.

Bitka se začena

K ampanjsko ustanavljanje novih strank nikoli ni dobro, ker se vanje na hitro lahko presadi veliko ljudi, ki jih sčasoma spravijo ob dober glas. Dokaz je nekdanji poslanec Virantove DL, Ivan Vogrin. Toda glede na to, da je predsednik države rokohitrsko razpustil parlament in za 13. julij razpisal predčasne volitve, v resnici zainteresirani nimajo druge izbire, kakor da privolijo v izredno stanje. In take interesente Slovenija zelo potrebuje.

Janez Markeš o predčasnih volitvah

Predsednik države verjetno ve, kaj dela, kar ni nujno kompliment, nove stranke zdaj, v časovni stiski, tudi povsem natančno vedo, kaj jim je storiti: zagotoviti morajo dovolj poslanskih kandidatov, zbrati denar in zasnovati predvolilno kampanjo.

Kar zadeva državljane, je ponudba novih alternativ že tu. V soboto je bila ustanovljena stranka Zavezništvo AB, Alenke Bratušek, napovedana je že povezava s stranko Zares. Za Zorana Jankovića in njegovo PS bo verjetno velik moralni udarec, da je bilo tam videti tudi Mirana Goslarja, na katerega

Enigma 76 odstotkov abstinentov je široko odprta. Prihaja presenečenje.

se je vedno rad skliceval kot na svojega vzornika.

Včeraj je bila ustanovljena Stranka Mira Cerarja, ki jo mediji praviloma želijo videti na levici,

kvečjemu na levem centru, vendar je Cerar povedal, da se levo-desnim oznakam že vnaprej odpoveduje. V ozadju alternativnega dogajanja še vedno zveni ime evropsko uspešnega Igorja Soltesa, o povezovanju sta dogovorjena še Desus in Židanova SD. Kako se bo formalno umestila Združena levica, bomo videli, toda vsebinska alternativa vsem preostalim »levicam« je postavljena precej čvrsto in, menim, na dolgo roko tudi zavezujoče.

Na desnici ni alternativ, je spokojno in mirno, zmagovito in samozadostno. Kalcinacija vsega, kar Slovenija ta trenutek je. Radostno življenje iz vojnih dogodkov osamljenega vodje, ki ga pri pravni državi moti vse, razen ustavnega sodišča.

Iz vsega tega lahko potegnemo sklep, da se 13. julija karte utegnje vseeno res premešati, čeprav je vtis, da je bila mišljena le prerazdelitev. Predsednik države je v nedeljo povedal, da so volitve »veliko boljše izbira kot že četrti poskus, da se imenuje mandatar ali tretja vlada«. Kako si je to predstavljal brez alternativnih pobud, saj je jasno, da bi se brez njih s predčasnimi volitvami vsebinsko zgodilo prav to, kar meni, da ne bi bilo dobro? Če pa se strinja, da je treba odpraviti blokade in da jih je mogoče odpraviti le od zunaj in z novimi pobudami, zakaj jim formalno za pripravo ni omogočil zadosti časa? Nekaj v predsednikovi logiki ne vzdrži!

Od evropskih volitev je jasno, da bodo o izidu volitev odločali abstinenti. V novih alternativah je ključ za pristop do njih in nemara se tu skriva odgovor na »predsedniško enigma« odločanja v koliziji ustavnih interesov in pravic. Odločitev je torej padla, načrti so narejeni, a »enigma« 76 odstotkov abstinentov je še naprej široko odprta in se izmika političnim strategom. Zato bodo te volitve res zanimive in povedne.